

FEHÉR ÉJSZAKÁK

Vesszőből font emberek

HUBER ZOLTÁN

AZ ÖRÖKSÉG ÍRÓ-RENDEZŐJE A KULTURÁLIS SZAKADÉK MÉLYSÉGEIBE TASZÍT.

A horror friss reneszánsza a kollektív rossz közérzet csalhatatlan fokmérője. Bár a mostani vonulat feltérképezése és címkézése még folyik, az már most pontosan látszik, hogy a stílusos ijesztgetésen túllépve néhány alkotónak sikerül ráéreznie a közönség artikulálatlan szorongásaira. Míg az új trend legnagyobb szerzőstárja, Jordan Peele az identitás égetően aktuális kérdéseit boncolgatja, az *Örökséggel* berobbant Ari Aster a családi kapcsolatok útvesztőjéből indul ki. Második filmje, a *Fehér éjszakák* izgalmas műfaji játékként, éjfélete komédiaként, szurreális kapcsolati drámaként és vitriolos politikai kommentárként is nézhető.

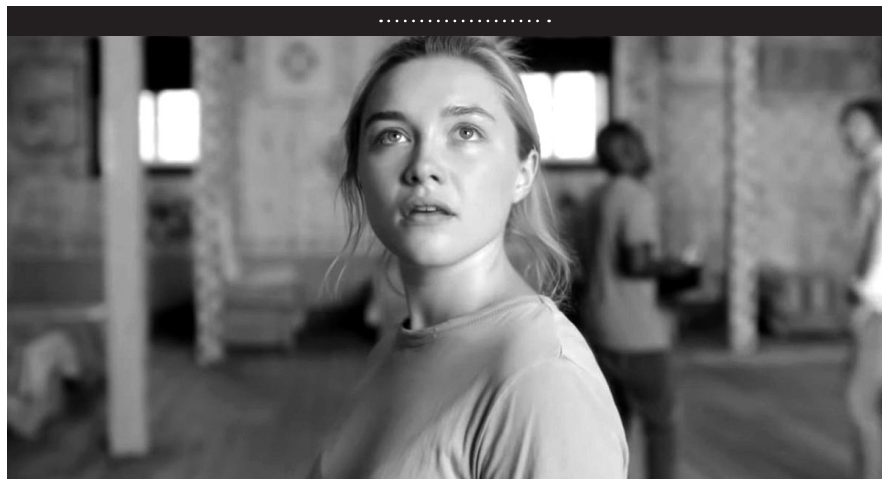
Maga az alaptörténet már-már ironikusan egyszerű. Egy csapat amerikai egyetemista, köztük egy szüleit és testvérét gyászoló lány egy távoli svéd faluba látogat, hogy részt vegyenek a zárt közösség hagyományos nyári fesztiválján. Aster ezúttal is néhány markáns horror-panelből építkezik és rendkívül takarékosan csepegteti az infókat, szándékosan provokálva a néző türel-

mét. Hiába tudjuk, hogy a falucska lakói korántsem egyszerű hagyományörzők és a pogány szertartások sem ártatlan néprajzi előadások, a fokozatosan feltáruló igazság igen felkavaró. Akár láttuk a megidézett műfaji klasszikusokat, akár nem.

Az író-rendező a normalitás vékony határán egyensúlyozva végig kényelmetlen bizonytalanságban tart minket. Az egyre szaporodó baljós jelek és nyomok önmagukban nem túlságosan kirívóak, hisz egy másik kultúra részei. A falakra festett furcsa ábrák, a bizarr táncok és dalok, a meghökkentő ruhák és szokások pont annyira különösek, mint bármelyik számunkra idegen közösség hagyományai. A néző maga is úgy jár, mint az angolszász szereplők, azaz kívülállónak próbálja dekódolni a látottak mélyebb jelentéseit. A képlékeny fogódzók és önkéntelenül használt nyelv értelmzési keretek azonban könny-

nyedén ténútra vihetnek, amit a film rendkívül morbid humora is vastagon aláhúz. Aster leheletfinoman rajzolja el a különféle rítusokat

„Kénytelen feladni a kívülálló nézőpontját”
(Florence Pugh)



és így a liberalizmus egyik központi dilemmájával szembesít. Hőseink nyitottak és műveltek, ám végül a legszörnyűbb eseményeket is a kulturális különbségek törvényszerű létezésével magyarázzák. A néző előbb-utóbb rádöbben, hogy velük ellentétben kénytelen feladni a kívülálló antropológus kíváncsi nézőpontját. A *Fehér éjszakák* egyik nagy kérdése, hogy pontosan mikor kellene megtörténnie mindennek. Vajon meddig tolerálható egy veszályos tradíció és hol húzódnak a zárt közösségek és szekták közötti határok?

A film nemcsak jótékonyan nyitva hagyja a fentieket, de a főszereplő személyes drámájával tovább is lép a kínálkozó társadalmi áthallásokon. Aster mélyebben csak a hősnő előtörténetét tárja fel előttünk és az ő személyével tartja egyben az eseményeket. A főcím előtti rövid felvezetésben nemcsak a nő borzalmas családi tragédiáját mutatja meg, de a lappangó párkapcsolati problémáit is pontosan felvázolja. A *Fehér éjszakák* ennyiben a másiktól való elszakadás és a társas függőség ellentmondásait is felvillantja, ami egy újabb kapcsolódó réteggel gazdagítja a történetet. Florence Pugh egyszerre formálja esendőnek és határozottnak a figurát, ami tökéletesen passzol a filmet átható izgalmas kettősségekhez.

Az *Örökség* vérfagyasztó családi tragédiájával ellentétben a *Fehér éjszakák* nem a torkot szorítja össze, hanem ütemesen és kitarotán fricskázza a nézőt. Aster a menetrendszerű rémisztgetés helyett a szorongásunkat táplálja és pontosan tudja, a hideg precizitás a hirtelen elszabaduló erőknél is félelmetesebb lehet. Külön bravúr, hogy a film szinte végig nyílt térben, szikrázó napsütésben játszódik, mégis háborzongató. Hiába a kellemes északi fények, a színes virágok és a kedves mosolyok, a szereplőkkel együtt száguldunk a szakadék felé. Végig érezzük, hogy a tragédia elkerülhetetlen, a történetek rideg kíméletlensége mégis sokkoló. Akár tetszik, akár nem, a helyzet sajnos rémisztően ismerős.

FEHÉR ÉJSZAKÁK (Midsommar) – amerikai, 2019. Rendezte és írta: **Ari Aster**. Kép: **Pawel Pogorzelski**. Zene: **The Haxan Cloak**. Szereplők: **Florence Pugh** (Dani), **Jack Reynor** (Christian), **William Jackson Harper** (Josh), **Will Poulter** (Mark), **Vilhelm Blomgren** (Pelle). Gyártó: **Square Peg / B-Reel Films**. Forgalmazó: **ADS Service**. *Feliratos*. 147 perc.